

Ο μεγάλος συνθέτης ουγκινεί και ένθουσιάζει

Μέ τον ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ ΣΤΗΝ ΒΗΡΥΤΟ

Όταν αποφασίζαμε, ή μικρή ομάδα των Κυπρίων, να πάμε στη Βηρυτό για 24 ώρες, ν' ακούσουμε τον Μίκη και τ' συγκρότημά του, ποτέ δεν μπορούσαμε να φαντασθούμε πως αυτό τ' εικοσιτετράωρο θά ήταν ένα από τα συγκλονιστικότερα της ζωής μας.

Η συγκίνηση άρχισε ήδη στο αεροδρόμιο της Λευκωσίας, μόλις μάθαμε ότι τ' συγκρότημα του Θεοδωράκη θά ταξίδευε με τ' ίδιο αεροπλάνο πού θά ταξιδεύαμε κι' έμεις για τή Βηρυτό.

πρεμιέρα του Θεοδωράκη... Στα παρασκήνια ό... μυστικός δείπνος.

Ο Μίκης στο κέντρο, με τ' οθεώρατο του ανάστημα, σερβίρει κρασί σ' όλους. Προσπαθεί νά καθουσιάζει τους μουσικούς.

Όλα θά πάνε καλά! Και τ' μικρόφωνα θά πετύχουν κι' έμεις θά νικήσουμε! Πάντα θά νικούμε!

Ο νεαρός τού μπουζουκιού — μιά άστρατιά ομοιότης

νεολαία, π' όλη άπλότητα σ' ό ντύσιμο. Αυτό μας ενθαρρύνει...

Η αούλαία άνοίγει και θγαίνει ό Μίκης με τήν όρχήστρα και τους δύο καινούργιους του τραγουδιστές.

Πρώτος ό Πανδής. Φωνή θαθεία, παθητική, πονεμένη. Φωνή ρωμιάικη. Ο Πέτρος είναι φιλόλογος, Δούλευε σ' σχολείο στην Αθήνα πρ'ν φύγει. Έκτός τού ότι είναι ό πρώτος τραγουδιστής είναι και ύπεύθυνος για τή διαφήμιση

μένα σ' χειροκροτήματα με μερικά «μπράβο» ν' ακούγονται από τόν έξωστη.

ΕΤΟΙ ΚΛΕΙΝΕ. ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ.

Τ' ό δεύτερο, άποκλειστικά σχεδόν άφιερωμένο στην τελευταία συνθετική δημιουργία τού Θεοδωράκη, βασισμένη σ' ό στίχους τού Γιάννη Ρίτσου: Τά δεκαοχτώ λιανοτραγουδά! Κι' έμεις τ' ακούγαμε για πρώτη φορά! Και τότε άρχισε ή άποθέωση!

Σταδιακά, τ' κοινό συνεπαίρνεται, μεθ' άπ' αύτή τή νέα, συγκλονιστική έμπειρία. Τι κι' αν δέν καταλαβαίνει τίς λέξεις λεφτεριά, ρωμιούσνη, περηφάνια, δύναμη, λεβεντιά. Ο ρυθμός, τ' ό λαϊκό στοιχείο, ή μεγάλη τέχνη, όι παλλόμενες φωνές τών τεσσάρων τραγουδιστών (τραγουδά και τ' πρώτο μπουζούκι) πού τότε ένας — ένας, πότε δύο ή τρεις μαζί τίς έκτελούν, είναι εύλωττα πέρα για πέρα. Και ξαφνικά, ό Μίκης πλησιάζει τ' μικρόφωνο. Στρέφει τήν πλάτη του στην όρχήστρα και συνεχίζοντας νά τούς διευθύνει με τ' όνα χέρι, άρχίζει νά τραγουδά.

Της "Έλλης Παιονίδου

Μέ τον Άζνοσθούρ, κοιτάει τόν Μίκη σ'τά μάτια. Τόν κοιτά όλη τήν ώρα, κι' όσο κρατά ή συναυλία ύστερα, δέν σηκώνει τ' ό βλέμμα από πάνω του. Η Μαρία συμβουλεύει τήν Άφροδίτη, πρωτόθαγατη άκόμη...

...θ'είναι δ'άν θά φας άλλο Άφροδίτη. Ούτε έσύ Μίκη! Δέν θά μπορείτε νά τραγουδήσετε μετά...

— Μά τραγουδά κι' ό Μίκης;

— Ού άστα, τώρα θά δείτε...

Η σάλα έξω έχει γεμίσει. Σκέφτομαι πότε θά θρουν καιρό νά αλλάξουν νά μακιγιαρισθούν.

Κατεβαίνουμε κι' έμεις άνάμεσα σ'ό κοινό, σ'ό άγνωστο αυτό κοινό με τή διαφορετική γλώσσα, τ' ά διαφορετικά τ' ά νάνα διασπορικά γούστα. Πάνω σ'όν έξωστη, διακρίνεται π'ό πολλή

τ'ό συγκροτήματος, σ' όλο τόν κόσμο. Μακριά από τήν σκηνή, είναι ένα νέο παιδί, έγκάρδιο και γελαστό. Μπροστά σ'ό μικρόφωνο γίνεται ένα με τή μουσική τού Θεοδωράκη λές και τήν άπορροφά όλο τού τ'ό είναι όλα τού τ'ά κύτταρα.

Η Άφροδίτη Μάνου, έχει όμορφη, ζεστή, καθαρή φωνή και αίσθημα. Όλα δείχνουν πως θά εξελιχθεί σ'ε μιά θαυμάσια έρμηνεύτρια τού τραγουδιών τού Μίκη.

Τ'ό πρώτο μέρος τής παράστασης είχε άποσπάσματα από διάφορα προηγούμενα έργα τού Θεοδωράκη.

Τ'ό τραγούδι τού νεαρού άδελφού, ό Έπιτάσιος, Λόρκα Γεϊτονιά τών Άγγέλων.

Μελωδίες σ' έμάς τόσο γνωστές σάν τ'ό Τραγούδι τού νεαρού άδελφού ακούγονται ίσως για πρώτη φορά από τ'ό κοινό τού Λιβάνου. Κι' έννοιωθες ότι τ'ό κοινό προσπαθούσε σ'τά πρώτα λεπτά, νά καταλάβει, προσπαθούσε νά ταυτισθεί με αύτή τή νέα αίσθηση... Ο Μίκης πελώριος με τ'ά άτέλειωτα χέρια του, με τ'ό άτέλειωτο κορμί του... δονείται, νά καθοδηγεί, νά ρέει λές ν' άγκαλιάσει όλους.

Σιγά - σιγά τ'ό κοινό ζεσταίνεται. Χειροκροτά θερμά, με αγάπη. Ύστερα μπαίνει ή Φαραντούρη. Μ' ένα φόρεμα ως κάτω σ'τά πόδια, λαϊκής τέχνης τής Ουραγομένης, με τ'ό σκούρο τής πρόσωπο, τ'ά μαύρα μαλιά, τ'ά λαμπερά μάτια,

τραγουδά και τ'ό θέατρο πιάνει τήν άναπνοή του. Αυτή τή στιγμή τής δημιουργίας σπάνια τή νιώθει κανείς στήν ζωή του.

Η δημιουργία τού Μίκη συνθέτη και μαέστρου, ή δημιουργία τής όρχήστρας, ή δημιουργία τής έκτελεστριάς, σ' ένα τρίγωνο τελειότητας.

Τ'ό κοινό ξεσπά επανειλημμένα

«Μήν τήν κοιτάς τή Ρωμιούσνη όταν σκούβει... Νά τήν κοιτάς σάν προχωρεί, (και προχωρεί και προνωεί) Μερικοί στίχοι μένουν άκόμη στή μνήμη μας από τόν άτέλειωτο εκείνο χειμάρρο. Ο Ρίτσος στήν άποθέωση τού. Η έλληνική φωνή στήν άποθέωση τής.

Τ'ό κοινό παραληρούσε. Πού και πού μέσα στήν σκοτεινή αίθουσα, σκορπισμένες έδω κι' εκεί μερικές έλληνικές φωνές, πού, ποιός ξέρει πώς κι' από πού, είχαν φτάσει εκεί ν' ακούσουν τήν αγαπημένη απαγορευμένη μουσική τού Θεοδωράκη.

«Γεία σου Μίκη, γεία σου Μαρία, Νά μας ζήσετε, γεία σας παιδιά».

Τά γουναρικά, τ'ά χρυσαφικά, όι ποδήρες τουαλέτες και τ'ά σοβαρά μαύρα ένδύματα τού Λιβάνου ρυθμικά, καλούν δύο και τρεις φορές τόν συνθέτη, τούς τραγουδιστές, τή θαυμάσια όρχήστρα. Τ'ό πρόγραμμα έκλεισε κανονικά σ'ίς δώδεκα. Πήγαμε μία ή ώρα κι' έμεις τραγουδούσαμε, όλο μαζ' ό τ'ό θέατρο, με τ'ό Μίκη σ'ό μικρόφωνο, κι' όλους τούς άλλους δίπλα του, τή Ρωμιούσνη τού Ρίτσου.

Άλλη μιά παράσταση κοντά σ'ίς τόσες, σ' όλο τόν κόσμο. Μετά από τή Βηρυτό φεύγουν για άλλες δύο παραστάσεις σ'ό Τέλ Άβίθ, σύμφωνα με τίς άπαιτήσεις τού κοινού τού Ίσραήλ. Ύστερα Παρίσι, ύστερα Ιαπωνία, Λατινική Άμερική... και ποιός ξέρει πού άλλου.

Οί Ιεραπόστολοι τής έλληνικής ψυχής, όι τροβαδούροι τού ρωμέικου καΐμου, τής λεβεντιάς, τού πόνου, με τ'ό ταγάρι σ'όν ώμο και δρόμο. Δρόμο ώσπου ύπάρχει γωνιά τής γής πού δέν γεύτηκε αύτή τή μαγεία τού νάσαι Έλληνας, αύτή τήν πίκρα τού νά μη μπορείς νά χαρείς τήν Έλλάδα, νά μη μπορείς νά τραγουδήσεις για τόν δικό σου λαό, με τή δική σου γλώσσα, ένώ τραγουδάς για όλους τούς λαούς τού κόσμου. Αυτή τήν πίκρα κι' αύτ'όν τόν πόνο πού τρέφει μ' ένα όλόκληρο ήφαστείο δύναμης τόν Μίκη και τούς συνεργάτες του, τούς κάνει νά ξεπερνούν τούς έαυτούς τους, και ν' άγγίζουν τήν τελειότητα τής δημιουργίας.

Η Κύπρος τούς είχε χρησιμοποιήσει σάν σταθμό για νά μπορέσουν νά περάσουν από τ'ό Ισραηλιτικό σ'ό άραβικό έδαφος, μετά από τίς άποθεωτικές έμφανίσεις τους σ'ό Τέλ Άβίθ.

Μισή ώρα ταξίδι, μισή ώρα ευκαιρία για κουβέντα με τόν Μίκη, τή Μαρία Φαραντούρη, τόν Πέτρο Πανδή, τήν Άφροδίτη Μάνου και τ'ά μέλη τής όρχήστρας. Η άτμόσφαιρα ζεσταίνει, τ'ό αεροπλάνο γίνεται ένας χώρος φιλικός, ευχάριστος.

— Ώστε κανέτε όλο αυτό τ'ό ταξίδι για τή συναυλία μας — Δέν θάμαστε μόνο έμεις, θάμασαν πολύ περισσότεροι. Είχαν δηλώσει συμμετοχή για τ'ό ταξίδι πάνω από 100 πρόσωπα προτού δημοσιευθεί ή είδηση ότι θά δινάτε συναυλίες στήν Κύπρο. Μετά, φυσικά, όλοι άκύρωσαν, προτιμούσαν νά σ'ας ακούσουν έδώ... Κι' έμεις δέν είμαστε σίγουροι αν θά θροούμε εισιτήρια σ'ό θέατρο. Τά κρατήσαμε θέδεια, τηλεφωνικά, αλλά...

— Αν δέν φραίτε εισιτήρια θά μπειτε με τήν όρχήστρα. Θά σ'ας δώσουμε όλους από ένα όργανο και θά πούμε πως είστε μέλη τού συγκροτήματος!!

Τ'ό χλωμό τ'ου πρόσωπο — αλήθεια τόσο χλωμό κάτω από εκείνο τ'ό σύννεφο τών μαλιών — χαμογελά. Πετ'ά ένα-δυό άστεία σ'όν νεαρό τραγουδιστή, τόν Πανδή πού είναι ιδιαίτερα άπασχολημένος με μιά καπέλα, και πού κάτω από τήν ούραγομένη του πουκαμίσια, με τ'ό μακρύ ως τούς ώμους μαλλί, μοιάζει με νεαρό χίττυ τού Παρισίου.

Η άεροσυνοδός άνακινώνει τήν άναχώρηση τού αεροπλάνου κι' ή Μαρία χορίζει συγκινημένη σ'όν Θεοδωράκη.

— Μίκη, άκουσε, ύστερα από τόσο καιρό έλληνική άνακίνωση σ' άεροπλάνο.

Κι' ή Μαρία άρχίζει νά μας μιλά για τ'ό ταξίδι τής τού περασμένου καλοκαιριού στήν Κύπρο, θυμάται τ'ό Δαυλό, θυμάται τή συζήτηση μας.

— Τί όμορφα πού ήταν εκεί κάτω. Και π'όσο τρυφερά δεμένους μένει εκείνος ό χώρος με μένα και τήν οικογένεια μου. Εκεί είχα δει για τελευταία φορά τόν πατέρα μου. Τόν έχασα, όπως θά μάθατε, ύστερα από λίγους μήνες. Οδυνήρ έπ'άνοδος στήν Αθήνα, τήν Αθήνα μου, ύστερα από πέντε όλόκληρα χρόνια... για νά παραστώ στήν κηδεία τού.

Στά γόνατα τού Μίκη ένα δίθλιό. Τ'ό κοιτάμε: Τσέχωφ: διηγήματα, σ'ε γαλλική έκδοση.

— Βρίσκεις καιρό για διάθεσμα, Μίκη;

— Έ, κάτι τέτιες στιγμές... Άπό αεροπλάνο σ' αεροπλάνο. Ο Τσέχωφ, σ'τά διηγήματά του, με μαγεύει...

Η Άφροδίτη Μάνου, ή νέα τραγουδίστρια τού Θεοδωράκη, ένα νεαρό, άπλό κορίτσι γεμίζει τήν κάρτα άπεδίβασης. Η Φαραντούρη, δίπλα τής, άναζητά τή λατινοαμερικανική κουβέρτα τής. «Όλοι είναι έφοδιασμένοι με κάτι λατινοαμερικανικό από τ'ό πρόσφατο ταξίδι τους εκεί. Ο ένας μ' ένα φυλακτό, ό άλλος με μιά μπλούζα... Σ'ε λίγα λεπτά κατεβαίνουμε, μέσα σ' ένα διαβολεμένο κρύο, σ'ό αεροδρόμιο τής Βηρυτού.

— Φαντασθείτε, λέει ή Μαρία, πως όσο καιρό ήμασταν σ'ό Ισραήλ ό καιρός ήταν τέτιος και χειρότερος. Βροχές, συννεφιάς, κρύο. Νάμαστε σ'ή Μεσόγειο και νά μη δοίμε μιά μέρα ήλιο.

Στ'ό αεροδρόμιο χωρίσαμε, για νά συναντηθούμε πάλι τ'ό θραδάκι σ'ό θέατρο τού περιήφμου καζίνο τής Βηρυτού. Είχαμε πάει μιά ώρα πρ'ν από τήν παράσταση για νά μπορέσουμε νά τούς δοίμε λίγο.

Η Μαρία με τήν όρχήστρα δοκίμαζε τ'ά μικρόφωνα, ό Μίκης μέσα σ'ό καμαρίνι μετ'άφραζε σ'τά γαλλικά τ'ά άποσπάσματα από τ'ά λόγια τών τραγουδιών, αυτά πού θά έλεγε ό κομπερασιέ σ'ό κοινό.

— Κάνω άκόμη κι' αύτή τ'ό δουλιά, μας λέει. Δυστυχώς...

είναι καλή, αυτά όλα έπρεπε νάσαι έτοιμα. Κι' είμαστε ξεθεωμένοι στήν κούραση, στήν πείνα, στήν αγρύπνια. Έχουμε νά φάμε από χθές τ'ό θράδου και μόλις πού κοιμηθήκαμε 2-3 ώρες. Ούτε πρόβα δέν μπορούμε νά κάνουμε. Κι' ή παράσταση άρχίζει σ'ίς έννέα.

Καθόμαστε σ'ό καμαρίνι και μιλούμε. Μιλάμε για τ'ά σχέδια του, για τή συνθετική δουλιά του τήν καινούργια (δυστυχώς όχι όση θάθελε, γιατί δέν ύπάρχει χρόνος), μιλούμε για τήν Κύπρο, και τ'ά προβλήματά τής, μιλούμε για τήν ποίηση. Μιλούμε για τή νέα ταινία τού Γαβρά τήν «Κατάσταση πολιορκίας», πού ό Μίκης έγραψε τή μουσική τής και είναι ή π'ό δημοφιλής ταινία σ'ή Γαλλία αύτή τή στιγμή. Μιλούμε για όλα. Στ'ό τραπέζι, δίπλα, δυό μπουκάλια κυπριώτικο χωριάτικο κρασί, φερμένα ειδικά για τόν Μίκη και τήν παρέα του.

— Θά τ'ά πούμε μετά τή συναυλία λέει.

Η ώρα ήταν έννέα παρά τέταρτο. Πίσω από τήν σκηνή, σ'τά σκοτεινά, άνάμεσα σ'ε άσρες, σκηνικά, σκονισιά μηχανήματα, στρώθηκε ένα τσ'όπεντζι. Ήδη όι πρώτοι από τ'ό κοινό άρχισαν νά φθάνουν. Τουαλέτες μέχρι τούς άστραγάλους άστραφτερά χρυσαφικά και γούνες. Η άφρόκρεμα τού Λιβάνου σ'ήν